

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ของต่างประเทศและประเทศไทย

การจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร (Food Delivery) ของต่างประเทศและประเทศไทยได้มีการออกมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกลไกการควบคุมและกำกับดูแลไว้ ไม่ว่าจะเป็นเชิงนโยบายหรือกฎระเบียบ เพื่อใช้จัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ในบทนี้จึงได้มีการทบทวนมาตรการและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร (Food Delivery) ของต่างประเทศและประเทศไทย ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยเพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ และเสนอแนะต่อไป

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีการออกกฎหมาย นโยบาย แผน และข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางหรือเพื่อใช้เป็นเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาจากการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งสำหรับร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและต้องตระหนักถึงการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพและให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น หากไม่มีกฎหมายมาใช้ควบคุมจะทำให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3.1.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มุ่งเน้นมาตรการเชิงสมัครใจกับภาคธุรกิจและประชาชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง ดังจะเห็นได้จากการดำเนิน โครงการข้อตกลงบรรจุภัณฑ์ยั่งยืน (Singapore Packaging Agreement : SPA) ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 เพื่อผลักดันให้ผู้ผลิตลดการใช้วัสดุและขยะบรรจุภัณฑ์ ส่วนโครงการณรงค์ผู้บริโภครัฐและภาคเอกชนได้สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน “Zero Waste SG” ให้ดำเนิน โครงการรณรงค์การพกภาชนะส่วนตัวและลดการใช้ถุงพลาสติกภายใต้

โครงการ “Bring Your Own (BYO)” มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 แต่ด้วยปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเผชิญกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้รัฐบาลสิงคโปร์ต้องยกระดับการบริหารจัดการขยะให้เข้มข้นยิ่งขึ้นด้วยการกำหนดนโยบาย แผน และกฎหมายที่มุ่งเน้นการลดขยะที่ต้นทางตั้งแต่กระบวนการผลิต และผลักดันให้ภาคเอกชนมาร่วมรับผิดชอบในการจัดระบบเก็บรวบรวมและจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น¹

แนวคิดการจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีกรอบแนวคิด ดังนี้²

1) การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน

สาธารณรัฐสิงคโปร์เห็นความสำคัญของการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์สร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับเป้าหมายในการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีมาตั้งแต่ต้น โดยสาธารณรัฐสิงคโปร์เชื่อว่าการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยให้ประเทศก้าวหน้ายิ่งขึ้นจากการดึงดูดนักลงทุนจากต่างชาติ และจูงใจให้ผู้เชี่ยวชาญต่างชาติต้องการมาอยู่ในประเทศ อีกทั้งหากสิ่งแวดล้อมไม่ดี จะทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมา การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำให้ดี จะทำให้ประเทศสามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และสนับสนุนวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2) การวางแผนระยะยาวแบบบูรณาการ

การปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เป็นจริงได้ต้องอาศัยการวางแผนระยะยาวแบบบูรณาการ และต้องยอมรับค่าใช้จ่ายในช่วงสั้น ๆ เพื่อบรรลุภาวะสิ่งแวดล้อมที่ดีในระยะยาว เช่น การวางแผนการใช้พื้นที่อันจำกัดของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม โดยการวางแผนการใช้พื้นที่ต้องเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาประเทศและแผนหลักในการพัฒนาประเทศของกระทรวงพัฒนาประเทศและองค์การปฏิรูปการพัฒนาเมือง ทั้งนี้ การวางแผนใช้พื้นที่ (Land-Use Planning) มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 3 ประการ คือ

¹ สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2565). เรียนรู้ความพยายามของสิงคโปร์ในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน - จากเตาเผาสู่การจัดการขยะที่ต้นทาง. *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 26 (2), หน้า 1-12.

² ดาริน รังสิวารักษ์. (2564). *ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง : ศึกษากรณีการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 85-87.

(1) การกำหนดพื้นที่อย่างเพียงพอสำหรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล สถานที่เผาขยะ บริเวณสำหรับก่อสร้างระบบท่อน้ำเสียและสิ่งโสโครก

(2) การป้องกันไม่ให้แหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะที่มาจากแหล่งอุตสาหกรรม และดำเนินมาตรการควบคุมมลพิษในทุกด้าน ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยกำจัดมลภาวะก่อนจะได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง

(3) การป้องกันมลภาวะในบริเวณที่เก็บกักน้ำ โดยมีนโยบายจำกัดพื้นที่สำหรับการขยายเมืองและจำกัดความหนาแน่นของประชากร และเนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถดำเนินมาตรการควบคุมมลภาวะได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายดังกล่าวจึงถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 2005

3) การประยุกต์นวัตกรรมใหม่

(1) โครงการบำบัดน้ำเสียให้เป็นน้ำดี โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำได้ลงทุนวิจัยและพัฒนาร่วมกับภาคเอกชน เพื่อคิดค้นวิธีบำบัดน้ำเสียให้เป็นน้ำดี และทำสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 2002

(2) การถมเกาะเซมาเกา โดยกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำได้ทำนวัตกรรมใหม่ เพื่อกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งสามารถทำลายโดยการเผาได้ถึงร้อยละ 90 สำหรับซากขยะที่เหลือจากการเผาและขยะที่ไม่สามารถเผาได้ สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้นำไปถมบนเกาะเล็ก ๆ กลางทะเลที่ห่างไกลจากเกาะใหญ่ จนทำให้เกาะเซมาเกาซึ่งเป็นที่ทิ้งขยะได้ถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งปลูกพฤษชาตินานาชาติชนิด จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ และถูกเรียกว่าขยะของสวนสวรรค์ (Garbage of Eden)

4) การใช้แนวทางที่ปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิผล

(1) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่เสมอให้สอดคล้องกับความต้องการซื้อเรียกร้อง และทัศนคติของประชาชน นโยบายที่ดีจะไม่สัมฤทธิ์ผลหากไม่เป็นที่เข้าใจและยอมรับของประชาชน ดังนั้น สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกันกับภาคเอกชนและภาคประชาชน เรียกว่า ไตรภาคี เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Public Private and People : 3P Partnership) โดยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

(1.1) การสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้ประชาชนมีความสนใจและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในสิ่งแวดล้อม เช่น การรณรงค์ในโครงการรักษาสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้สะอาด

(1.2) การทำกิจกรรมร่วมกัน สาธารณรัฐสิงคโปร์มีความพยายามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยการจัดประชุมปรึกษาหารือ

ระหว่างกัน ซึ่งเป็นช่องทางที่จะได้อธิบายนโยบายต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะเดียวกัน ประชาชนสามารถสอบถาม แสดงความคิดเห็น ดิชม สนับสนุนหรือคัดค้าน โครงการของรัฐบาล ตลอดจนทำกิจกรรมร่วมกัน โครงการต่าง ๆ

(1.3) การเสริมสร้างพลังอำนาจ นอกจากจะช่วยให้โครงการรักษาสิ่งแวดล้อม ประสบความสำเร็จแล้ว ยังช่วยพัฒนาขีดความสามารถและเสริมสร้างพลังอำนาจของภาคเอกชน และชุมชนในการริเริ่มและดำเนินโครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง

(2) การกำหนดบทบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์รักษาและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

หน่วยงานหลักที่เกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อมและการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วย สิ่งแวดล้อม³

1) กองพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Protection Division : EPD) ซึ่งดำเนิน โครงการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบ ป้องกัน และลดมลพิษในสิ่งแวดล้อม หน่วยงานนี้จะดำเนิน โครงการเพื่อลดการแพร่เชื้อของขยะและการรีไซเคิลของขยะ ทั้งนี้ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรด้าน พลังงานและเกาะที่เพิ่งถมใหม่ หน่วยงานดังกล่าวยังแบ่งออกเป็น 3 กรม ดังนี้ (1) กรมควบคุม มลภาวะ (Pollution Control Department) (2) กรมอนุรักษ์ทรัพยากร (Resource Conservation Department)(3) กรมจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล (Waste Management Department)

2) กองสาธารณสุขที่ควบคุมสิ่งแวดล้อม (Environmental Public Health Division) มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมมาตรฐานสูงสุดของสิ่งแวดล้อม ซึ่งดำเนินมาตรการตรวจตราและ ป้องกันภัย รวมถึงมุ่งเน้นด้านรักษาความสะอาดของบ้านเมืองและความถูกสุขลักษณะของ อุตสาหกรรมผลิตอาหาร

3) กองบริการด้านอุตุนิยมวิทยา (Meteorological Services Division) ทำหน้าที่ให้ ข้อมูลด้านดินฟ้าอากาศเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุขและงานอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนงานด้านการบินและการเดินทะเล อีกทั้งยังทำหน้าที่เตือนภัยล่วงหน้าเกี่ยวกับหมอกควัน ที่มาจากประเทศอื่น

นโยบายและแผนการจัดการขยะของสาธารณรัฐสิงคโปร์

1) แผนแม่บท Zero-waste Masterplan

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้จัดทำแผนแม่บทสิงคโปร์ปลอดขยะ (Zero Waste Masterplan) เมื่อปี ค.ศ. 2019 กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศปลอดขยะ (Zero Waste Nation) โดยกำหนดเป้าหมายที่จะลดปริมาณขยะที่จะต้องส่งไปกำจัดด้วยการฝังกลบลงให้ได้

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87-88.

ร้อยละ 30 นั่นคือ ลดจาก 0.36 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปีฐาน 2018 ให้เหลือ 0.25 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยจะเพิ่มอัตราการรีไซเคิลในภาพรวมให้ได้ร้อยละ 70 แบ่งเป็นอัตราการรีไซเคิลจากภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 81 และภาคชุมชน ร้อยละ 30 เพื่อนำไปสู่การยืดอายุการใช้งาน หลุมฝังกลบ Semakau ให้ยาวนานกว่าปี ค.ศ. 2035 (MEWR, 2019)⁴

แผนแม่บทได้กำหนดประเภทขยะที่เป็นเป้าหมายหลักของแผนนี้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ขยะอาหาร ขยะอิเล็กทรอนิกส์ และขยะบรรจุภัณฑ์โดยเฉพาะพลาสติก โดยในส่วนของขยะอาหารและขยะบรรจุภัณฑ์เป็นกลุ่มที่มีปริมาณมากแต่อัตรการนำกลับมาใช้ประโยชน์ต่ำ ส่วนขยะอิเล็กทรอนิกส์ แม้จะมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 1 ของขยะทั้งหมดแต่เป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างถูกต้องและปลอดภัย และสามารถนำทรัพยากรแร่ธาตุ เช่น เงิน ทอง ที่มีในผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ (MEWR, 2019; NEA, 2022) เพื่อให้มาตรการตามแผนแม่บทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Resource Sustainability Act 2019) ควบคู่ไปกับมาตรการณรงค์ สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน⁵

นอกจากนี้ แผนแม่บทดังกล่าว ได้ถูกประกาศใช้เพื่อการพัฒนาประเทศและการใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน ประกอบกับยังมีการนำแนวทางเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy) เข้ามาใช้ในการจัดการของเสียและการใช้ทรัพยากรสำหรับการผลิตและการบริโภคแบบยั่งยืน โดยเน้นไปที่การจัดการของเสียที่มีอัตราการรีไซเคิลต่ำ คือของเสียจากอาหาร ของเสียจากอิเล็กทรอนิกส์ และของเสียจากบรรจุภัณฑ์ ซึ่งรวมถึงพลาสติกด้วย⁶

2) แผนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2564-2573)

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อประเด็นสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนอย่างมาก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านภูมิประเทศ เช่น การขาดแคลนแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และการมีพลังงานทางเลือกที่จำกัด เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นที่มาของแผนสิงคโปร์สีเขียว (Singapore Green Plan 2030) ซึ่งเป็นวาระระดับชาติของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาพื้นที่สีเขียวและสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2564-2573) ให้สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ค.ศ. 2030 (SDG) และความตกลงปารีส (COP21) ภายใต้การกำกับ

⁴ สุจิตรา วาสนาดำรงดี. อ่างแล้ว เชิงอรธที่ 1. หน้า 1-12.

⁵ สุจิตรา วาสนาดำรงดี. อ่างแล้ว เชิงอรธที่ 1. หน้า 1-12.

⁶ คาริน รังสิวารักษ์. อ่างแล้ว เชิงอรธที่ 2. หน้า 85.

ดูแลค่านโยบายและแผนการปฏิบัติของกระทรวงสำคัญ 5 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ กระทรวงความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม และกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม⁷

แผนการดำเนินงานของ Singapore Green Plan 2030 ประกอบด้วยแผนการและเป้าหมาย 5 สาขา ได้แก่⁸

(1) City in Nature ได้แก่

(1.1) การจัดสรรพื้นที่สวนสาธารณะและอุทยานธรรมชาติ ทั่วประเทศ เพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 50 หรือประมาณ 200 เฮกตาร์ (1,250 ไร่) ซึ่งทุกครัวเรือนสามารถเดินถึงสวนสาธารณะได้ภายใน 10 นาที

(1.2) การปลูกต้นไม้จำนวน 1 ล้านต้น ซึ่งช่วยกำจัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 78,000 ตัน

(1.3) การพัฒนาโครงการแนวทางอยู่ร่วมกับสัตว์ป่า และการอนุรักษ์สัตว์ของภาครัฐและเอกชน

(2) Sustainable Living ได้แก่

(2.1) Circular Economy มุ่งให้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็น Zero Waste Nation โดยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีระดับสูงในกระบวนการผลิตใหม่ เพื่อใช้ทรัพยากรในประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น ระบบการบำบัดน้ำเสียจากทุกครัวเรือนและทุกอุตสาหกรรมในประเทศเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (NEWater) การนำขยะมูลฝอยเข้าสู่โรงงาน Upcycling เพื่อแปรรูปเป็นวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ (NEWSand) และการตั้งเป้าหมายลดการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีฝังกลบลง ร้อยละ 30 ภายในปี พ.ศ. 2573

(2.2) Green Commute เช่น โครงการพัฒนาเมืองใหม่ Tengah ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศ บนพื้นที่กว่า 4,300 ไร่ มีเป้าหมายคือการเป็นเมืองต้นแบบสีเขียว ศูนย์ First car-free HDB town centre การติดตั้งเซลล์สุริยะและระบบหล่อเย็นในที่พักอาศัยในโครงการรัฐทั้งหมดเพื่อลดการใช้เครื่องปรับอากาศ และการติดตั้งระบบท่อส่งขยะจากอาคารตรงไปรวมกันที่ศูนย์จัดการขยะส่วนกลาง เป็นต้น กอปรกับแผนการขยายการคมนาคมสีเขียว ได้แก่ เส้นทางรถไฟใต้ดิน (MRT) จาก 230 กิโลเมตร ในปัจจุบันเป็น 360 กิโลเมตร ช่องทางจักรยาน

⁷ ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทย (BIC) สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์. (2566). *แผนสิงคโปร์สีเขียว (SGP) 2030*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://thaibizsingapore.com/singapore/green-plan/>. [2566, มกราคม 31].

⁸ ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทย (BIC) สถานเอกอัครราชทูต ณ สิงคโปร์. (2566). *แผนสิงคโปร์สีเขียว (SGP) 2030*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://thaibizsingapore.com/singapore/green-plan/>. [2566, มกราคม 31].

จาก 460 กิโลเมตร ในปัจจุบันเป็น 1,320 กิโลเมตร การปรับปรุงพื้นที่ทางเท้า และจงใจให้ชาวสิงคโปร์ใช้ระบบขนส่งสาธารณะมากขึ้นจากร้อยละ 64 ในปัจจุบัน เป็น ร้อยละ 75 ภายในปี พ.ศ. 2573

(2.3) Greener Efforts in Schools หรือการปลูกฝังเยาวชนผ่านการศึกษา เพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิต ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และเรียนรู้วิธีการลดการปล่อยก๊าซ CO₂ ในครัวเรือนผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ Eco Stewardship Programme เพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนจากภาคโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และศูนย์วิทยาศาสตร์แห่งใหม่ที่ Jurong Lake District ซึ่งกำหนดเปิดทำการในปี พ.ศ. 2568

(3) Energy Reset ได้แก่

(3.1) การส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและเพิ่มการใช้พลังงานแสงอาทิตย์อีก 4 เท่าภายในปี 2568 และเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในครัวเรือน 5 เท่า การลงทุน/สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เช่น การพัฒนาคุณภาพโรงงานผลิตน้ำจืด การติดตั้ง Floating Solar Farms และการก่อสร้างโครงการ โรงงานบำบัดน้ำเสียและขยะมูลฝอยแบบบูรณาการแห่งแรกของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่เขต Tuas ในปี พ.ศ. 2568

(3.2) การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบินเพิ่มขึ้นทุกปี ที่ ร้อยละ 2 จนถึงปี พ.ศ. 2593

(3.3) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่งระหว่างประเทศให้ได้ อย่างน้อย ร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2593

(3.4) การกำหนดมาตรการการใช้หลอดไฟ Smart LED และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ใน HDB ทุกแห่ง เพื่อลดการใช้พลังงานเหลือ ร้อยละ 15 ภายในปี พ.ศ. 2573

(3.5) การส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EVs) ภายในปี พ.ศ. 2573

(3.6) การลดการใช้พลังงานในที่พักอาศัยในโครงการรัฐ (HDB) ร้อยละ 15

(4) Green Economy แผนการดำเนินงาน ได้แก่

(4.1) เตรียมการ/เร่งผลักดันให้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางชั้นนำด้านการเงินสีเขียวในภูมิภาคเอเชียและทั่วโลก (Leading Centre for Green Finance)

(4.2) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมสีเขียวในสาธารณรัฐสิงคโปร์ภายใต้โครงการ Research, Innovation & Enterprise Plan 2025 (พ.ศ. 2568) เพื่อดึงดูดให้บริษัทต่าง ๆ เข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีการลดคาร์บอนและการใช้พลังงานที่ไม่ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Decarbonisation Technology) รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี Carbon Capture, Utilization and Storage (CCUS) เพื่อสนับสนุนระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

(5) Resilience Future ได้แก่

(5.1) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันก้นทะเลชายฝั่งรอบประเทศใน 4 พื้นที่ ได้แก่ East Coast, Lim Chu Kang, Sungei Kadut และ Jurong Island

(5.2) การริเริ่มการใช้สีโทนอ่อนทาสีอาคารเพื่อลดอุณหภูมิและลดการดูดซับความร้อน

(5.3) นโยบายความมั่นคงทางอาหาร 30 by 30 โดยรัฐบาลมีงบประมาณสนับสนุนให้ผู้ประกอบการด้านการเกษตรและปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกษตรในอาคาร (Indoor Farming) และการเกษตรแนวตั้ง (Vertical Farming) ทั้งยังมีนโยบายดึงดูดสตาร์ทอัพด้าน FoodTech และ AgriTech จากทั่วโลก

นอกจากนี้ ภาครัฐยังคงส่งเสริมให้ภาครัฐเน้นความยั่งยืนมากขึ้น (Green Government) โดยรัฐบาลสิงคโปร์จะผลักดันการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนให้ได้ในช่วงปี พ.ศ. 2568 หรือก่อนที่ตั้งเป้าหมายไว้ 5 ปี และจะส่งเสริมให้ภาครัฐกิจและประชาชนใช้แนวปฏิบัติที่ยั่งยืน อาทิ การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (green procurement)

กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Resource Sustainability Act 2019)

ปัจจุบันสิงคโปร์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาทิ กฎหมาย Environmental Protection and Management Act 1999 และ Environmental Public Health Act 1987 ที่ครอบคลุมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และล่าสุดเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ภาครัฐสิงคโปร์ได้ออกกฎหมาย Resource Sustainability หรือเรียกว่า กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้⁹

1) กฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบการบริหารจัดการสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เมื่อกลายเป็นของเสียหรือสิ่งปฏิกูล ส่งเสริมการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Reuse) และบรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำไปตัดแปลงเพื่อใช้ต่อ (Recycle) รวมถึงควบคุมให้มีการแยกและบำบัดขยะประเภทอาหารอย่างเหมาะสม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้แบ่งประเภทของเสียไว้ ได้แก่ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic waste (e-waste)) ขยะบรรจุภัณฑ์ (Packaging waste) และขยะประเภทอาหาร (Food waste)

2) ขยะอิเล็กทรอนิกส์ Electronic waste หรือ e-waste การขยายตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาครัฐสิงคโปร์ ทำให้ปัจจุบันสิงคโปร์กำลังเผชิญกับปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์

⁹ ปิยะขวัญ ชมชื่น. (2562). *กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของสิงคโปร์ RESOURCE SUSTAINABILITY ACT 2019*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=724&Type=1>. [2566, มกราคม 31].

ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณกว่า 60,000 ตันต่อปี ซึ่งสวนทางกับระดับความสามารถในการนำสินค้าประเภทนี้กลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นขยะที่มีโลหะหนักและสารอันตรายอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบ และหากกำจัดหรือทำลายอย่างไม่ถูกต้องจะนำไปสู่การปนเปื้อนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ทั้งนี้ กฎหมาย Resource Sustainability Act 2019 ได้กำหนดการบริหารจัดการเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดให้ Electronic waste หรือ e-waste หมายถึงอุปกรณ์ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (รวมถึงผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จัดจำหน่ายเพื่อเป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์อื่น) ที่จะถูกนำไปกำจัดและไม่นำกลับมาใช้ใหม่ และได้ขยายกรอบความรับผิดชอบของเอกชนผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดหน้าที่ให้ผู้ผลิตต้องจดทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (the National Environment Agency : NEA) ซึ่งปัจจุบัน NEA ทำงานร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมและชุมชนในการสนับสนุนการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงกำหนดหน้าที่ให้ผู้ผลิตรายใหญ่ต้องเข้าร่วมโครงการ Producer Responsibility Scheme (PRS) ของรัฐ ซึ่งเป็นโครงการที่กำกับดูแลการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะมีผลให้กลุ่มผู้ผลิตที่เข้าร่วมโครงการมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินการภายใต้โครงการเพิ่มมากขึ้น

3) ขยะบรรจุภัณฑ์หรือ Packaging waste สาธารณรัฐสิงคโปร์มีปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์มากถึงหนึ่งในสามของขยะทั้งหมดในประเทศ ซึ่งวิธีการกำจัด Packaging ส่วนใหญ่จะใช้วิธีเผาขยะบรรจุภัณฑ์ที่มีปริมาณมาก ทำให้สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ให้ Packaging waste หรือขยะประเภทบรรจุภัณฑ์ หมายถึง วัสดุหรือการประกอบกันของวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับบรรจุ ป้องกันหรือนำเสนอสินค้าใด ๆ แต่ไม่รวมถึงวัสดุที่อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตที่ระบุให้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่จะใช้ซ้ำ (reused) โดยได้มีการกำหนดหน้าที่ของเอกชนผู้ผลิตเช่นเดียวกับผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าบรรจุภัณฑ์รวมถึงพลาสติกต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและปริมาณบรรจุภัณฑ์ของตน รวมถึงจัดทำแผนงาน 3R plan เกี่ยวกับ reduce, reuse, recycle บรรจุภัณฑ์ของตน รายงานต่อ National Environment Agency ซึ่งข้อบทเหล่านี้จะมีผลให้ผู้ประกอบธุรกิจ Supermarket หรือกลุ่มธุรกิจ Franchise ต้องคำนึงถึงหน้าที่ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประกอบธุรกิจ อีกนัยหนึ่งข้อบทเหล่านี้ อาจเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตปรับปรุงและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของตนให้สามารถใช้งานได้ระยะยาวมากกว่าประเภทการใช้ครั้งเดียวทิ้ง

4) การบริหารจัดการด้านขยะประเภทอาหาร หรือ Food waste ในปี พ.ศ. 2561 สาธารณรัฐสิงคโปร์มีปริมาณขยะอาหารมากกว่า 763,000 ตัน และถูกนำกลับไปใช้ใหม่เพียง

ร้อยละ 17 จากปริมาณดังกล่าวกฎหมายฉบับใหม่นี้ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการอาคาร (building manager) ให้ทำหน้าที่จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการแยกขยะอาหารออกจากขยะประเภทอื่นอย่างน้อยหนึ่งแห่งในอาคาร รวมทั้งต้องจัดให้มีการบำบัดขยะอาหารในอาคารหรือมีการจัดการโดยผู้เก็บขยะที่ได้รับอนุญาต ซึ่งข้อบทเหล่านี้จะมีผลกับ โรงแรม ห้างสรรพสินค้า หรืออุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจนผู้ที่กำลังจะเป็นเจ้าของอาคารที่จะต้องคำนึงถึงการเตรียมพื้นที่และค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการในส่วนนี้

5) กฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สาธารณรัฐสิงคโปร์ตระหนักถึงความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจภาคการผลิตและการบริโภคภายในประเทศ การออกกฎหมายโดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคล ทั้งเอกชนและหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มขึ้น สะท้อนการใช้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือ การหมุนเวียนใช้ทรัพยากรธรรมชาติในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย วัสดุคืบ สินค้าที่หมดอายุ และพลังงาน ให้กลับไปเป็นทรัพยากรที่หมุนเวียนอยู่ในระบบด้วยกระบวนการที่เหมาะสม จากเดิมที่มักใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเส้นตรง (Linear Economy) คือการนำทรัพยากรมาผลิตสินค้าและเมื่อเลิกใช้แล้วจะถูกทิ้งไม่นำกลับมาใช้อีก ซึ่งเศรษฐกิจแบบเส้นตรงนี้ส่งผลกระทบต่อโลกในหลายมิติที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดนิยามของ “ขยะบรรจุภัณฑ์” (Packaging Waste) หมายถึง วัสดุหรือการประกอบกันของวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับบรรจุ ป้องกันหรือนำเสนอสินค้า แต่ไม่รวมถึงวัสดุที่อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตที่เป็นบรรจุภัณฑ์แบบใช้ซ้ำ ด้วยคำนิยามดังกล่าว ขยะบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ผลิตต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบจึงครอบคลุมทั้งบรรจุภัณฑ์ปฐมภูมิที่เป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกที่ห่อหุ้มสินค้า (เช่น กล่องเครื่องดื่มที่บรรจุนมหรือน้ำผลไม้) บรรจุภัณฑ์ทุติยภูมิ (เช่น ฟิล์มพลาสติกที่ห่อหุ้มกล่องเครื่องดื่มให้เป็นแพ็ค 4 กล่อง) และบรรจุภัณฑ์ตติยภูมิ (เช่น ลังกระดาษที่บรรจุแพ็คกล่องเครื่องดื่ม 6 แพ็คเพื่อให้ง่ายต่อการขนส่ง) รวมถึงบรรจุภัณฑ์ภาคบริการซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีการบรรจุสินค้า ณ จุดขาย เช่น ถุงพลาสติก กล่องและถ้วยบรรจุอาหาร และเครื่องดื่มที่ร้านอาหารหรือร้านกาแฟใช้ใส่อาหารและเครื่องดื่มให้กับผู้บริโภค เป็นต้น ส่วนบรรจุภัณฑ์ที่ผู้ผลิตมีการนำกลับมาใช้ซ้ำ มิได้ส่งต่อให้ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้บริโภคจะไม่ถูกรวมอยู่ในกฎหมายนี้ ดังนั้น กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนจึงครอบคลุมการจัดการบรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีปริมาณการใช้สูงมากในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในสาธารณรัฐสิงคโปร์ และผู้ประกอบการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายจะไม่จำกัดเฉพาะผู้ผลิต

หรือผู้นำเข้าสินค้าที่เป็นเจ้าของยี่ห้อ (Brand Owners) หากรวมถึงซูเปอร์มาร์เก็ต ผู้จัดการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านเบเกอรี่ที่เป็นผู้จัดหาหรือใช้บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ¹⁰

การออกกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ฉบับใหม่เป็นการวางระบบเกี่ยวกับการใช้ซ้ำหรือการนำกลับมาใช้ใหม่ของเสื้ที่ใส่ทั่วประเทศเป็นครั้งแรก เป็นกฎหมายที่สนับสนุนให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมด้วยเงื่อนไขทางกฎหมาย ส่งเสริมความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากร สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุย่อยสลาย ใช้งานได้ยาวนานขึ้น และนำกลับมาใช้ใหม่ได้ง่ายขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม แต่จะเป็นผลดีในการสร้างความยั่งยืนของสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรของสาธารณรัฐสิงคโปร์¹¹

ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. 1960 และปี ค.ศ. 1970 ระบบการกำจัดขยะในสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังคงเป็นแบบฝังกลบ จากนั้นในช่วงปลายทศวรรษ 2513 หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐสิงคโปร์ คือ National Environmental Agency : NEA ได้นำระบบโรงเผาขยะเป็นพลังงาน (Waste-To-Energy Incineration Plants) หรือ Waste-To-Energy : WTE เข้ามาใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอย โดยสามารถลดจำนวนขยะได้ถึงร้อยละ 90 ทำให้ลดพื้นที่ที่ใช้ในการฝังกลบ นอกจากนี้ Waste-To-Energy ยังจะสร้างไอน้ำที่ได้จากการเผาไหม้ขยะและนำไปใช้ขับเคลื่อนเครื่องปั่นไฟ เพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้าของสาธารณรัฐสิงคโปร์อีกด้วย¹²

ระบบการจัดการขยะของสิงคโปร์นั้น จะเน้นการลดปริมาณของขยะมูลฝอยและการเพิ่มปริมาณการรีไซเคิลมากที่สุด ซึ่งเป้าหมายคือ เพิ่มอัตราการรีไซเคิลขยะมูลฝอยทั้งหมดเป็น ร้อยละ 60 ส่วนขยะประเภทใดที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ จะถูกเผาให้เป็นเถ้าถ่านที่โรงงานกำจัดขยะ Waste To Energy : WTE ด้วยระบบการควบคุมมลพิษเป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันสาธารณรัฐสิงคโปร์มีเตาเผา จำนวน 4 แห่ง คือ เตาเผา Tuas เตาเผา Tuas ตอนใต้ เตาเผา Senoko และเตาเผา Keppel Seghers Tuas (KSTP) โดยทั้งหมดเป็นโรงไฟฟ้าขยะ¹³

¹⁰ สุจิตรา วาสนาดำรงดี. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 1. หน้า 1-12.

¹¹ ปิยะขวัญ ชมชื่น. (2562). *กฎหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Final%20SG%20RESOURCE%20SUSTAINABILITY%20ACT%202019.pdf>. [2566, มกราคม 31].

¹² คาริน รังสิวารักษ์. อ่างแล้ว เชียงอรธรที่ 2. หน้า 85.

¹³ ฐาปนี ชูเชิด. (2566). *“สิงคโปร์” ตัวอย่างเมืองสะอาดกับการเปลี่ยนขยะเป็นพลังงาน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://env.anamai.moph.go.th/th/dm-km/download?id=36681&mid=30431&mkey=m_document&lang=th&did=12686. [2566, มกราคม 31].

นอกจากนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์มีมาตรการรองรับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนี้¹⁴

1) นโยบายรายงานบรรจุภัณฑ์ภาคบังคับ (Mandatory Packaging Reporting) ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์จะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและปริมาณของบรรจุภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมทั้งการวางแผน การลดปริมาณบรรจุภัณฑ์และดำเนินการรายงานข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงาน National Environmental Agency : NEA ทุกปี

2) นโยบาย 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เป็นระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็กทำให้พื้นที่สำหรับการสร้างโรงเผาขยะ WTE มีไม่เพียงพอ ดังนั้น ทางแก้ไขปัญหาคือ การลดปริมาณของเสีย โดยมาตรการนี้จะมุ่งเน้นไปที่การลดและรีไซเคิลของเสียทั้งในบริเวณบ้าน โรงเรียน และสำนักงาน

3) การใช้ Bioplastic ปรากฏขึ้นในปี พ.ศ. 2550 โดยหน่วยงาน The Singapore Packaging Agreement (SPA) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับการลดขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศ โดยในปัจจุบันมีองค์กรจำนวนมากกว่า 200 แห่ง ด้วยนโยบายและการออกมาตรการต่าง ๆ ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สำหรับการลดขยะบรรจุภัณฑ์ ทำให้มีการนำบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตมาจากไบโอพลาสติกดังกล่าว เข้ามาทดแทนพลาสติกโพลีเอทิลีนทั่วไป เนื่องจากการใช้พลาสติก Bioplastic เหล่านี้ จะสามารถย่อยสลายได้เร็วกว่าพลาสติกโพลีเอทิลีนทั่วไป และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก¹⁵

3.1.2 มาตรการเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (EU) ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ EU Plastic Strategy ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Action Plan) โดยออกระเบียบควบคุมสินค้าพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastic : SUP) ซึ่งจะเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป และสืบเนื่องจากที่ EU ได้ออกระเบียบ Directive (EU) 2019/904 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment สำหรับควบคุมพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งครอบคลุมผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อป้องกันและลดผลกระทบของผลิตภัณฑ์พลาสติกบางชนิดที่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเล

¹⁴ คาริน รังสิวารักษ์. อ่างแล้ว เชียงธรรมที่ 2. หน้า 84-85.

¹⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์. (2562). *Bioplastic ในสิงคโปร์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.ditp.go.th/contents_attach/578864/578864.pdf. [2566, มกราคม 30].

และสุขภาพมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน และมาตรการต่าง ๆ จะเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 โดยอาจสรุปได้ดังนี้¹⁶

1) ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2564 เป็นต้นไป

(1) ห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารที่ทำจากพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (ส้อม มีด ช้อน ตะเกียบ เป็นต้น)

(2) กำหนดให้สินค้าแฟชั่นนวมย ผ้าเช็ดทำความสะอาดแบบเปียก ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีตัวกรอง แก้วน้ำที่จำหน่ายในสหภาพยุโรปต้องมีข้อมูลหรือสัญลักษณ์เพื่อบอกวิธีกำจัดขยะสินค้าดังกล่าวปรากฏบนบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์

(3) กำหนดให้สินค้าที่มีฝาปิดทำจากพลาสติก โดยต้องมีฝาปิดติดกับภาชนะบรรจุภัณฑ์ในระหว่างการใช้งานจึงจะสามารถวางจำหน่ายได้

(4) กำหนดให้ประเทศสมาชิก กำหนดมาตรการในประเทศเพื่อลดการใช้แก้วน้ำ และบรรจุภัณฑ์อาหารที่ผลิตจากพลาสติก ให้สอดคล้องกับนโยบายการกำจัดของเสียของสหภาพยุโรปและแจ้งให้คณะกรรมการยุโรปทราบ

2) ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2566 กำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าจากพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งประกอบด้วย (1) ภาชนะบรรจุอาหาร (2) วัสดุห่ออาหาร (3) ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม (ไม่เกิน 3 ลิตร) (4) แก้วน้ำ (5) ถุงพลาสติก (6) ผ้าเช็ดทำความสะอาดแบบเปียก (7) ลูกโป่ง และ (8) ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีตัวกรอง จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะจากสินค้านี้ โดยครอบคลุมค่าขนส่ง ค่าบำบัดของเสีย และค่าใช้จ่ายในการรายงานข้อมูลการจัดเก็บและจัดการของเสีย โดยเริ่มจากสินค้า (8) และสำหรับสินค้า (1) – (7) ผู้ผลิตจะต้องรายงานข้อมูลฯ ภายใน 31 ธันวาคม 2567

3) ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2567 กำหนดให้ภาชนะบรรจุเครื่องดื่มที่มีความจุไม่เกิน 3 ลิตร ที่มีฝาปิดทำจากพลาสติกจะต้องยึดฝาติดกับตัวภาชนะระหว่างการใช้งานเท่านั้น จึงจะสามารถวางจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้ แต่ไม่รวมถึงภาชนะเครื่องดื่มประเภทขวดแก้วที่มีฝาปิดทำจากโลหะหรือพลาสติก และภาชนะเครื่องดื่มสำหรับใช้ในทางการแพทย์

4) ภายในปี พ.ศ. 2568 กำหนดให้การผลิตขวดพลาสติก (Polyethylene Terephthalate: PET) ต้องมี ส่วนประกอบของพลาสติกรีไซเคิลอย่างน้อย ร้อยละ 25 และเพิ่มเป็นอย่างน้อย ร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2573

ทั้งนี้ สหภาพยุโรปได้ดำเนินมาตรการรณรงค์ โดยเก็บภาษีขยะบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ไม่สามารถรีไซเคิลจากประเทศสมาชิก เพื่อจูงใจให้เพิ่มการรีไซเคิลขยะพลาสติก ซึ่งภาคเอกชนของ

¹⁶ กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2562). *EU คุมเข้มสินค้าพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.dft.go.th/th-th/NewsList/News-DFT/Description-News-DFT/ArticleId/18706/18706>. [2566, มกราคม 30].

สหภาพยุโรปมีการปรับตัวโดยใช้วัสดุที่ทำจากไฟเบอร์หรือเส้นใยธรรมชาติในการผลิตสินค้าแทน และในส่วนของผู้ประกอบการไทยควรศึกษาและเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว และปรับเปลี่ยนสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงพัฒนาสินค้าทดแทนพลาสติกเพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดสินค้านี้ต่อไป¹⁷

ข้อบัญญัติสหภาพยุโรปว่าด้วยการลดผลกระทบจากพลาสติกบางประเภทต่อสิ่งแวดล้อม
(Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of June 2019 on the Reduction of the Impact of the Certain Plastic Products on the Environment)

แนวคิดของข้อบัญญัตินี้ให้ความสำคัญกับการนำสู่การหมุนเวียนเป็นอันดับแรก กับการยั่งยืน การปราศจากมลพิษ และการนำมาใช้ซ้ำได้ของผลิตภัณฑ์ และระบบการนำมาใช้ซ้ำมากกว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งข้อบัญญัตินี้จะมีส่วนผลักดันให้นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 12 เพื่อเป็นการรับรองถึงรูปแบบการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยเป็นส่วนหนึ่งของวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2573 ด้วยการรักษาคูณค่าของผลิตภัณฑ์ และวัสดุให้มีระยะเวลายาวนานเท่าที่จะเป็นไปได้และถูกนำมาทิ้งเป็นขยะให้น้อยที่สุด เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปมีความสามารถในการแข่งขันและยั่งยืนมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันลดการรบกวนต่อทรัพยากรอันมีค่าและสิ่งแวดล้อม¹⁸

นิยามผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

มาตรา 3 (2) กำหนดนิยาม “ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมาทั้งหมดหรือบางส่วนจากพลาสติกและซึ่งไม่ได้คิด ออกแบบ หรือวางขายในตลาดอย่างสมบูรณ์ ด้วยการคำนึงถึงช่วงชีวิตของผลิตภัณฑ์ความหลากหลายในการใช้หรือการหมุนเวียนกลับมาใช้โดยการนำกลับมาให้ผู้ผลิตเพื่อจะเติมหรือนำกลับมาใช้ซ้ำในวัตถุประสงค์เดียวกันโดยได้ไตร่ตรองไว้ก่อน¹⁹

ตามข้อบัญญัตินี้สามารถสรุปมาตรการที่สำคัญ ได้ดังนี้²⁰

1) มาตรการลดการบริโภค (Consumption reduction)

¹⁷ กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2562). *EU คุมเข้มสินค้าพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.dft.go.th/th-th/NewsList/News-DFT/Description-News-DFT/ArticleId/18706/18706>. [2566, มกราคม 30].

¹⁸ วิชชุตา จีระเสมานนท์. (2561). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 51-52.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

²⁰ วิชชุตา จีระเสมานนท์. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 18. หน้า 55.

มาตรการนี้ได้กำหนดเป้าหมายให้ผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ลดปริมาณการบริโภคและกำหนดระยะเวลาไว้ภายในปี พ.ศ. 2565-2569 โดยมีแนวทาง ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 4 ของข้อบัญญัติ ดังนี้

(1) มาตรการลดการบริโภค จะช่วยลดการบริโภคพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางเดียวกับวัตถุประสงค์ของนโยบายด้านขยะของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการการป้องกันการเกิดขยะ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขความนิยมของการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีกำหนดระยะเวลาว่ามาตรการนี้จะบรรลุได้จากการลดปริมาณการบริโภคของผลิตภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง จากปี พ.ศ. 2565-2569

(2) กำหนดระยะเวลาภายใน 2 ปี นับแต่ข้อบัญญัตินี้ใช้บังคับกำหนดให้รัฐสมาชิกจัดเตรียมมาตรการที่สามารถนำมาปรับใช้กับการลดการบริโภค และแจ้งมาตรการดังกล่าวให้คณะกรรมการทราบและจัดทำเป็นนโยบายให้สามารถใช้ได้

(3) ลักษณะของมาตรการที่นำมาใช้ในการลดการบริโภคในมาตรา 4 วรรคสาม รวมถึงมาตรการในการกำหนดเป้าหมายในการลดการบริโภค และมาตรการในการทำให้มั่นใจว่าจะมีผลิตภัณฑ์ทางเลือกที่นำมาใช้ซ้ำได้แทนพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่กำหนดไว้และกำหนดให้มีจุดบริการการขาย

(4) นำเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ เช่น เครื่องมือที่ทำให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจะไม่ถูกจัดให้ฟรีโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมในบริเวณจุดขายหรืออาจมีการเสนอใช้วัสดุทางเลือกที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำหรือวัสดุที่ไม่มีส่วนประกอบของพลาสติก

(5) ความเหมาะสมและการแจ้งให้กรรมการทราบถึงมาตรการ ในมาตรา 4 วรรคสี่ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามอย่างเหมาะสมและไม่เป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำ โดยประเทศสมาชิกจำต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบถึงมาตรการดังกล่าว

(6) การติดตามผลของมาตรการและรายงานความก้าวหน้า ในมาตรา 4 วรรคห้า

(7) การจัดทำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการคำนวณและการตรวจสอบผลการดำเนินการของมาตรการ ในมาตรา 4 วรรคหก กำหนดว่า ภายใน 18 นับแต่วันที่มีการใช้บังคับข้อบัญญัตินี้ คณะกรรมาธิการยุโรปอาจเห็นชอบให้มีการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการวิธีการคำนวณและการตรวจสอบถึงการลดการบริโภคที่บรรลุและยั่งยืนสำหรับพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งกฎหมายที่ออกหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะได้รับความเห็นชอบ จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัตินี้

2) มาตรการควบคุมทางการตลาด (Restrictions on placing on the market)

มาตรการดังกล่าว กำหนดไว้ในมาตรา 5 ว่าเป็นการห้ามวางขายผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งในบทหลักการและเหตุผลที่ปรากฏในข้อบัญญัตินี้สามารถกล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ถูกห้ามขายในท้องตลาด อาจนำมาใช้กับผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีความพร้อมในการมีวัสดุทางเลือกแบบยั่งยืน กล่าวคือ มีการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาวัสดุให้มีความยั่งยืน หรือมีวัสดุทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้

3) มาตรการกำหนดเงื่อนไขในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product requirements)

กำหนดเงื่อนไขในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ในมาตรา 6 ของข้อบัญญัติ และมีแนวทางการที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 วรรคหนึ่งถึงวรรคสี่ ดังนี้

(1) หลักเกณฑ์เงื่อนไขลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่จะวางขายในท้องตลาดและข้อยกเว้นในมาตรา 6 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

มาตรา 6 วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐสมาชิกรับรองว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง กล่าวคือ ภาชนะบรรจุเครื่องดื่ม ซึ่งมีฝาปิดหรือฝารอบผลิตจากพลาสติกที่จะวางในท้องตลาดได้ จะต้องมัลักษณะที่ฝาปิดหรือฝารอบที่ยังคงติดอยู่กับภาชนะในระหว่างที่มีการใช้

ทั้งนี้ ตามมาตรา 6 วรรคสอง ได้กำหนดข้อยกเว้น ซึ่งกำหนดว่า สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีฝาปิดหรือฝารอบที่ทำจากเมทัลซึ่งเคลือบด้วยพลาสติก ไม่ถือว่าเป็นการผลิตจากพลาสติก จึงทำให้ไม่เข้าเงื่อนไขจะต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง

(2) กำหนดระยะเวลาและหน้าที่ในการทำมาตรฐานของสหภาพยุโรปในการกำหนดเงื่อนไขการออกแบบผลิตภัณฑ์ในมาตรา 6 วรรคสาม

มาตรฐานของสหภาพยุโรปในการกำหนดเงื่อนไขการออกแบบผลิตภัณฑ์ กำหนดให้มีระยะเวลา 3 เดือนหลังจากวันที่มีการใช้บังคับข้อบัญญัตินี้ โดยคณะกรรมการต้องเรียกให้องค์การมาตรฐานของสหภาพยุโรป (The European Standardisation Organisations) พัฒนามาตรฐานร่วมกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดทำตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง

(3) กำหนดให้มีการเผยแพร่มาตรฐานเงื่อนไขการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 6 วรรคสี่

กำหนดให้มีการเผยแพร่มาตรฐานร่วมกันในการกำหนดหลักเกณฑ์ให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง และมาตรา 6 วรรคท้ายได้กำหนดคณะกรรมการให้ความเห็นในการออกกฎหมายเกี่ยวกับระเบียบในการคำนวณหรือการตรวจสอบเป้าหมายในการดำเนินการออกแบบให้ฝาปิดหรือฝารอบที่ยังคงติดอยู่กับภาชนะในระหว่างที่มีการใช้ภายในวันที่ 1 มกราคม 2565

4) มาตรการกำหนดเงื่อนไขให้จัดทำฉลากสินค้า (Marking requirements)

การกำหนดเงื่อนไขในการจัดทำฉลากสินค้า เพื่อเป็นการแสดงข้อมูลของผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคทราบ เพื่อให้ผู้บริโภคจะได้หลีกเลี่ยง หรือจัดการผลิตภัณฑ์นั้นให้เหมาะสม ไม่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ในข้อบัญญัตินี้

5) มาตรการเพิ่มความรับผิดชอบให้แก่ผู้ผลิต (Extended producer responsibility)

เป็นการกำหนดเกี่ยวกับบริหารจัดการขยะ และข้อบัญญัติเกี่ยวกับบรรจุกู้คืนของสหภาพยุโรปแล้ว ยังมีมาตรการในการขยายความรับผิดชอบผู้ผลิตเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการขยายความรับผิดชอบโดยกำหนดให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสร้างการตระหนักรู้ของผลิตภัณฑ์ การจัดเก็บ ขนส่ง และการบำบัดขยะ และค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดในตัวผลิตภัณฑ์ โดยมีแนวทางมาตรการ คือ การกำหนดให้รัฐสมาชิกจะต้องรับรองว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ต้องกำหนดราคาให้ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายตามมาตรการเพิ่มความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามที่กำหนดในบทบัญญัติและให้ครอบคลุมถึงค่าใช้จ่าย ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

(1) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับมาตรการสร้างการตระหนักรู้ของผลิตภัณฑ์

(2) ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งถูกละเลยจากระบบการจัดเก็บของรัฐ ซึ่งรวมถึงสาธารณูปโภค การดำเนินการ การขนส่งและการบำบัดขยะเหล่านั้น

(3) ค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดซึ่งมีผลมาจากตัวผลิตภัณฑ์ดังกล่าว การขนส่งหรือการบำบัดขยะ

6) มาตรการในการจัดเก็บคัดแยก (Separate collection)

มาตรการในการกำหนดปริมาณพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งและกำหนดปีที่เป้าหมาย ซึ่งจะต้องนำพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมารีไซเคิล หลักการเกี่ยวกับมาตรการในการจัดเก็บคัดแยกผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ได้แก่

(1) ในปี พ.ศ. 2568 จำนวนขยะจากผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง คือ ขวดเครื่องดื่ม จะต้องนำมารีไซเคิลจำนวนร้อยละ 77 ของผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่วางในท้องตลาดต่อปี

(2) ในปี พ.ศ. 2572 จำนวนขยะจากผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง คือ ขวดเครื่องดื่ม จะต้องนำมารีไซเคิลจำนวน ร้อยละ 90 ของผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่วางในท้องตลาดต่อปี

นอกจากนี้ รัฐสมาชิกจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังนี้

(1) การกำหนดให้มีระบบการมัดจำและส่งคืน

(2) จัดให้มีเป้าหมายในระบบการจัดเก็บ ส่งคืน ซึ่งเกี่ยวกับขอบเขตการเพิ่มความรับผิดชอบแก่ผู้ผลิต

7) มาตรการสร้างความตระหนักรู้ (Awareness raising measures)

รัฐสมาชิกจะต้องมีมาตรการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคและแรงจูงใจในความรับผิดชอบต่อการบริโภค กรณีการลดขยะจากผลิตภัณฑ์หรือการกำหนดให้มีมาตรการสร้างความตระหนักรู้ โดยให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติก ดังนี้

(1) ผลิตภัณฑ์ทางเลือกในการใช้ซ้ำ ระบบการใช้ซ้ำ หรือการบริหารจัดการขยะสำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

(2) ผลกระทบจากการทิ้งขยะและความเหมาะสมในการจัดการขยะของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(3) ผลกระทบจากความไม่เหมาะสมในการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ส่งผลกระทบต่อระบบท่อระบายน้ำ

นอกจากนี้ สหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) ได้มีความตระหนักเกี่ยวกับขยะผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่จะมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นมากจากการใช้ประโยชน์และบริโภคกันในท้องตลาด ซึ่งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้ออกกฎหมายกำหนดมาตรการให้ผู้ค้าปลีกขนาดใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งบางประเภทและการกำหนดให้ผู้บริโภคจ่ายค่าธรรมเนียมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งบางประเภท ทั้งนี้ สหภาพยุโรปจึงได้นำหลักความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตมาใช้สำหรับลดปริมาณผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่จำหน่ายทั่วไป ตลอดจนผู้บริโภคได้ทิ้งแล้ว กลายเป็นขยะภายหลังจากบริโภค และช่วงเวลาที่ต้องมีการบำบัดและการกำจัดผลิตภัณฑ์ดังกล่าว²¹

²¹ ปีดิเทพ อยู่ยืนยง. (2563). หลักความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตกับร่างกฎหมายสหภาพยุโรปว่าด้วยพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 14 (2), หน้า 216-217.

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งของประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560²²

มาตรา 57 รัฐต้อง

(1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

(2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ข. ด้านอื่น ๆ

(3) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้

²² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 57, มาตรา 77, มาตรา 258.

3.2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”²³

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จะมีเป้าหมายดังนี้²⁴

- 1) ต้องอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมใหม่เพื่อลดผลกระทบรุนแรงต่อไปได้ใช้อย่างยาวนาน
- 2) มีการฟื้นฟูและสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใหม่เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ
- 3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ
- 4) ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมบนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 บัญญัติให้รัฐควรจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ และนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”²⁵

²³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 65.

²⁴ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560. มาตรา 5, มาตรา 12.

²⁵ วนิดา เสรีจกิจ. (2563). การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในบริบทของการพัฒนาประเทศ. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*. 8 (1), หน้า 96.

1) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม²⁶

(1) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว มุ่งเน้นการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจให้เติบโตและมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ ลดความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและลดปัญหา ความขาดแคลนของทรัพยากรได้ โดยมีเป้าหมายสู่สังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำลง ผ่านแนวทางและมาตรการต่าง ๆ มีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ดังนี้²⁷

(1.1) เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยส่งเสริมและสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่

(1.2) ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมการบริโภคและการผลิตสีเขียวอย่างยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคและการผลิต วิธีคิดและวิถีชีวิตของบุคคลและองค์กรให้มีการมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และประสิทธิภาพมากที่สุด การสร้างจิตสำนึกในการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและ พฤติกรรมบริโภคอย่างพอเพียงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์และ มาตรการทางสังคมจูงใจให้ผู้บริโภคและผู้ผลิต รวมถึงมาตรการส่งเสริมให้มีการลดขยะเป็นศูนย์ จัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จยั่งยืน การลดการปล่อยมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การมีระบบ จัดการของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทมีเพียงพอและมีการจัดการมลพิษได้เป็นไปตาม มาตรฐาน มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการอย่างเคร่งครัด มีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้ สินค้าและบริการจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงกลไกรัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมของประชาชน²⁸

(1.3) จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตร ทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล โดยปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อม

²⁶ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนที่ 82), หน้า 45.

²⁷ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนที่ 82), หน้า 45.

²⁸ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนที่ 82), หน้า 45.

ของประเทศตามมาตรฐานสากล และบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำหนดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ รวมถึงการลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางด้วยเป้าหมายของ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) พร้อมทั้งกลไกกำกับดูแลการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ²⁹

3.2.3 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579³⁰

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยอาศัยมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เสนอ โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของประเทศอย่างบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) นโยบายที่ 2 สร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน

มีเป้าหมายของนโยบายคือ ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพบนฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างระบบการผลิตและบริการที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดของเสียและมลพิษน้อยที่สุด ประกอบด้วย 3 นโยบายย่อยคือ

นโยบายที่ 2.1 สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมที่เกื้อกูลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการวัสดุและขยะ การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการคุณภาพอากาศ และการจัดการความเสี่ยงจากสารเคมี

นโยบายที่ 2.2 ยกระดับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามลักษณะพื้นที่ มี 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง การจัดการสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมพื้นที่อุตสาหกรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

2) นโยบายที่ 3 ยกระดับมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

²⁹ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนที่ 82), หน้า 45.

³⁰ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2579. (2561, 9 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 (ตอนพิเศษ 54 ง), หน้า ก-ฉ.

มีเป้าหมายของนโยบายคือ มีเครื่องมือและกลไกที่เพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ เป็นเชิงรุก และสนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้มีการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 นโยบายย่อย ดังนี้

นโยบายที่ 3.1 พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการคุ้มครองสิทธิทางด้านสิ่งแวดล้อมและกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่จะนำมาใช้ส่งเสริมหรือป้องกันกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 3.2 ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาเครื่องมือเพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดด้วยการจัดวางและออกแบบระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานข้อมูลเดียว มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลในระดับประเทศ

นโยบายที่ 3.4 วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการสร้างรูปแบบและแนวทางให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) นโยบายที่ 4 สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีเป้าหมายของนโยบายคือ ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการร่วมดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในลักษณะความเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ และมีภาระรับผิดชอบร่วมกับภาครัฐในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมถึงพัฒนาขีดความสามารถในการร่วมมือกับต่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม

3.2.4 แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2565-2570³¹

รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง จึงมีการจัดทำแผนฯ ดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในประเทศ โดยจะต้องบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน และแผนฯ ฉบับที่ 2 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการแก้ไขภาวะมลพิษจากขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเดือนร้อนและสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงใช้หลักการทางสิ่งแวดล้อม มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ สถานการณ์ปัญหาพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของประเทศไทย เกิดจากพฤติกรรมการใช้พลาสติกที่เกินความจำเป็นของผู้บริโภค วินัยของผู้บริโภคในการทิ้งขยะพลาสติกที่ไม่มีการคัดแยกหรือทำความสะอาดก่อนทิ้ง ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมจากการทิ้งขยะ ทำให้ขยะพลาสติกมีความสกปรก ปนเปื้อน ยากต่อการนำกลับมารีไซเคิล ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีผู้ใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่และการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีปริมาณขยะพลาสติกจากบรรจุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้นด้วย

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565-2570) ต้องการยกระดับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยให้ความสำคัญกับการจัดการที่ต้นทาง ตามวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์เพื่อป้องกันการเกิดขยะ ตั้งแต่การออกแบบ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-design) ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน โดยการเลือกใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ซ้ำและเรียกคืนกลับไปรีไซเคิล การคัดแยกขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง สอดคล้องกับรูปแบบการกำจัดขยะมูลฝอย ณ ปลายทาง เพื่อให้มีการนำทรัพยากรกลับคืนจากของเสียให้มากที่สุดทั้งในรูปแบบวัสดุรีไซเคิล (Material recovery) และพลังงาน (Energy recovery) เพื่อให้เหลือขยะที่ต้องกำจัดให้น้อยที่สุด (Final disposal) โดยมีมาตรการและแนวทางการจัดการที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน ดังนี้³²

³¹ กรมควบคุมมลพิษ. (2560). *แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565-2570)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://env.anamai.moph.go.th/waste-management-actionplan/download?id=98732&mid=37662&mkey=m_document&lang=th&did=30304. [2566, 31 มกราคม].

³² กรมควบคุมมลพิษ. (2560). *แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565-2570)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://env.anamai.moph.go.th/waste-management-actionplan/download?id=98732&mid=37662&mkey=m_document&lang=th&did=30304. [2566, 31 มกราคม].

1) การจัดการ ณ ต้นทาง ตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-design) การผลิตและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การกำหนดหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ของตนตลอดวัฏจักรชีวิต ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility : EPR) ในการจัดการขยะพลาสติก ขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะอาหาร ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

2) การจัดการ ณ กลางทาง เป็นการส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเลือกใช้สินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สามารถใช้ซ้ำ การเรียกคืนกลับ ไปรีไซเคิลโดยผู้ประกอบการ การลดหรืองดใช้บรรจุภัณฑ์ที่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ และการสร้างกลไกการคัดแยกขยะ ณ ต้นทาง

3) การจัดการ ณ ปลายทาง จะใช้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสานตามที่กำหนดไว้ในการจัดลำดับความสำคัญของการจัดการขยะรูปแบบใหม่ เช่น ระบบคัดแยกและนำกลับคืนวัสดุรีไซเคิล การเผาเพื่อผลิตพลังงาน การหมักปุ๋ย เพื่อให้เหลือขยะที่ต้องฝังกลบให้น้อยที่สุด

4) การพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการขยะ เพื่อสนับสนุนให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนากฎหมายเพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทางในการจัดการ และบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะ หรือการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อแก้ปัญหาในการจัดการขยะ รวมถึงการวิจัยพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการขยะ

3.2.5 Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะพลาสติก โดยมีข้อสั่งในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2561 และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกภาคส่วนจัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติกของประเทศ พ.ศ. 2561-2573 เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะพลาสติกของประเทศ³³

³³ กรมควบคุมมลพิษ. (2566). (ร่าง) *Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/05/pcdnew-2020-05-27_06-47-53_174751.pdf. [2566, 2 กุมภาพันธ์].

Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 ประกอบด้วยมาตรการและแนวทาง เป็น 3 ระยะ ซึ่งจะกล่าวถึงในระยะที่ 3 พ.ศ. 2566-2573 โดยแบ่งออกเป็น 3 มาตรการ ได้แก่³⁴

1) มาตรการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด มาตรการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิดจะเหมือนกับมาตรการในระยะที่ 1 และระยะที่ 2

2) มาตรการลด เลิกใช้พลาสติก ณ ขั้นตอนการบริโภค มีมาตรการเพิ่มเติมจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ในเรื่องการลด เลิกใช้พลาสติก ณ ขั้นตอนการบริโภค ดังนี้

(1) การลด เลิกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use plastic) อื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่สามารถนำกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนได้ และ

(2) การประกาศพื้นที่ปลอดบุหรี่และปลอดขยะตามพระราชบัญญัติการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558

3) มาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค มีมาตรการที่เพิ่มเติมจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 คือ การจัดให้มีโครงการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากขยะพลาสติกอื่น ๆ เช่น ถนนผลิตภัณฑ์อื่น

3.2.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดให้มีมาตรฐานการควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้พอเพียง ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการบริหารงานสิ่งแวดล้อม การกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้ประสานงานร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษจากระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ กำหนดหน้าที่ของผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษ และกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้มีการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม³⁵

³⁴ กรมควบคุมมลพิษ. (2566). (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/05/pcdnew-2020-05-27_06-47-53_174751.pdf. [2566, 2 กุมภาพันธ์].

³⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. (2535, 4 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 (ตอนที่ 37), หน้า 1.

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีดังนี้³⁶

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ของเสีย” หมายถึง ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ

มาตรา 53 ให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(2) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ ป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(3) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากรและการลงทุนของเอกชนเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษและการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(4) เสนอแนะการกำหนดอัตราค่าบริการสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(5) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดตามมาตรา 55

(6) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 68 และมาตรา 69

(7) ให้คำแนะนำในการออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของเสียอันตรายตามมาตรา 69

(8) ประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน เพื่อควบคุม ป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษ

(9) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง

(10) พิจารณาวินิจฉัยการคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้

(11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ

³⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. มาตรา 4, มาตรา 53, มาตรา 78.

(12) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมอบหมาย

คณะกรรมการควบคุมมลพิษอาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษจะมอบหมายก็ได้”

มาตรา 78 บัญญัติว่า การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใด ๆ เพื่อบำบัดและขจัดขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำงานเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำงาน และขุดเจาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิด ทั้งบนบกและในทะเล หรือการป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำงานที่ปล่อยทิ้งน้ำมันและการทิ้งของเสียและวัตถุอื่น ๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมันและเรือประเภทอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

3.2.7 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการสาธารณสุข ซึ่งบัญญัติว่าด้วยความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด จึงได้มีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรการในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับอนามัยด้านสิ่งแวดล้อมไว้ กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการกำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของประชาชน และวิธีการตรวจสอบควบคุมและกำกับดูแลหรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงอำนาจในการกำหนดให้มีคำสั่งหากมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของประชาชนที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหาย³⁷ ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในพระราชบัญญัตินี้ ปรากฏในมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 โดยได้กล่าวถึงการจัดการขยะไว้ในขั้นตอนการเก็บ ขน หรือกำจัดมูลฝอย

3.2.8 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

การบริหารจัดการมูลฝอยในพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะไว้ในหมวดที่ 3/1 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคัด แยก เก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้บริการ รวมทั้งให้ราชการ

³⁷ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. (2535, 5 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 (ตอนที่ 38), หน้า 27.

ท้องถิ่นมีอำนาจนำสิ่งปลูกสร้างและมูลฝอยไปใช้ประโยชน์หรือหาประโยชน์ได้³⁸ โดยการกำหนดวิธีการจัดการขยะไว้ในมาตรา 34/1 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการคัดแยก เก็บ ขน และกำจัดมูลฝอย นอกจากนี้ได้มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บและขน ค่าธรรมเนียมในการกำจัด

---

³⁸ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. (2535, 19 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 (ตอนที่ 5 ก), หน้า 1.